

TÜRK HUKUKUNDA SPOR SÖZLEŞMELERİ VE PROFESYONELLİK

D.Ali GENÇ¹

¹ M.Ü.,Beden Eği. ve Spor MYO, Araştırma Görevlisi

ABSTRACT: Nowadays, the contract matter in professional football teams has become one of the most important discussing subject in our society. The importance of playing sport is emphasized frequently, if we assume that sport is a unceasing way of pleasure in the societies. Not understanding the meaning of the contract is the main reason for the disagreement occurred between the player and the club. The players, in fact, don't know what kind of legal obligations are created by their signing of contracts which reach to high amounts and by their becoming professional in very young ages. In this essay, after an overall information about the contract concept is given, an explanation of conditions of professional football player and of the formation of contract.

I.SÖZLEŞMELER HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1-Sözleşme nedir?

Sözleşme kavramı konusunda Türk doktrininde yapılan tariflere göz attığımızda; "Sözleşme, genellikle birbirinden farklı menfaat ve amaçlarla hareket eden kişiler arasında hukuki bir sonuç doğurmak ve özellikle bir borç ilişkisi kurmak, mevcut bir borçta değişiklik yapmak, ya da onu büsbütün ortadan kaldırmak için yapılan anlaşmadır[1]." Bu konuda isviçreli yazar Staudinger ise; "Sözleşme, birden fazla kimse arasında belli bir hukuki sonuç üzerinde irade uyuşmasının birbirine uygun beyanlarla, tespit edilmesidir [2]." demektedir. Medeni Kanunda, Borçlar Kanununda ve Ticaret Kanununda sözleşme karşılığında bazen "akit" bazen de "mukavele" sözcükleri kullanılmıştır. Akit ve mukavele arasında bizim hukukumuz bakımından hiç bir fark yoktur[3].

Borçlar hukuku sözleşmeleri, borç ilişkileinin kurulmasına, değiştirilmesine, sona erdirilmesine ilişkin sözleşmelerdir.

Sözleşmeler, asıl etkilerini maddi hukuk ya da usul hukuku arasında göstermelerine göre, maddi hukuk ya da usul hukuku sözleşmeleri olarak isimlendirilir [4]. Usul hukuku sözleşmeleri tarafların usule dair yetkilerini kullanılmasına ilişkin olarak yaptıkları sözleşmelerdir. Bunlar kamu yararı amacı ile konulmuş, emir edici nitelikteki usul kurallarına aykırı

olamazlar[5]. Bu sözleşmelere örnek vermek gerekirse delil anlaşmaları ile tahkim anlaşmalarını söylemek mümkündür. Tahkim anlaşması ile taraflar, aralarındaki uyuşmazlığın çözümü için, hakeme gidilmesini istemektedirler.

2-Sözleşmelerin Kuruluşu:

Bir sözleşmenin kurulabilmesi için çok kısa olarak, tarafların irade açıklamalarının karşılıklı ve birbirine uygun olması yeterlidir. (Bk mad 1)

Sözleşme taraflarından herbiri sözleşme yapma iradesini diğer karşı tarafa yöneltir. Bu irade açıklamasını diğer tarafa yönelttikten sonra, karşı tarafın ilkinde dayanarak ve ona cevap teşkil edecek surette irade açıklamasında bulunması gerekir. İrade açıklamasının karşılıklı olması, tarafların yüzyüze gelmesini kural olarak gerektirmez. Bir sözleşme, telefonla, teleksle, mektupla yahut şimdilerde televizyon programı ile kurulması mümkün olmaktadır. Sözleşme, taraflardan birinin temsil yoluyla yapılması halinde, temsilcinin diğer tarafa yönelteceği irade açıklaması olumlu ve yeterli sonucu doğuracaktır.

Sözleşmenin meydana gelebilmesi için taraflar hangi noktalar üzerinde uyuşmalıdırlar? Borçlar kanununun 2. maddesi bu konuya açıklık getirmektedir. "İki taraflı akdin esaslı noktalarında uyuşurlar ise ikinci derecedeki noktalar sükutla geçirilmiş olsa bile akde mün'akid olmuş nazarıyla bakılır (b.k 2/1)."

Kanunun bu maddesinin iki hususuna dikkat etmek gerekiyor. Esaslı noktalar ve esaslı olmayan noktalar. Esaslı noktalar objektif bir ölçüyle tayin etmek gerekirse şu sonuca varılır. "Sözleşmenin bünyesini, tipini veya asıl amacını tamtmak için bulunması zorunlu olan unsurlardır[6]." Bir satış sözleşmesinin zorunlu unsuru mal ve bedeldir. Bir spor sözleşmesinin kurulabilmesi için sporcu ile kulübün bedel ve süre üzerinde anlaşmış olması yeterlidir.

a. İcap:

Taraflardan birinin diğerine yaptığı ve rıza gösterdiği takdide sözleşmenin meydana gelmesini sağlayacak nitelikteki teklife icap denilir. İcap, tek taraflı muhataba ulaşması gereken irade açıklamasıdır.

İcabın etkili olması için muhataba ulaşması şarttır. İcabcı icabıyla bağlıdır. Peki icabcı icabıyla ne kadar süre bağlı olmalıdır?

İcaba Bağlılık Süresi:

Sözleşme taraflarından birisi olan icabcının, icabı ile bağlılığını bir süre ile sınırlaması gerekir.

aa.Süresiz icaplar:

Muhatabın kabulü için bir süre kaydı ihtiva etmeyen bir icaba "süresiz icab" denir. B.k 4-5 ci maddelerinde süresiz icaplar bakımından şu iki ihtimal vardır.

1-Muhatabın yüzüne karşı yapılanlar: icabcı sözleşme yapma teklifini, kendisiyle yüzyüze geldiği bir muhataba süre tayin etmeden bildirirse, muhatab derhal kabul cevabı vermediği takdirde, icabla bağlılık sona erer.

2-Yüzyüze olmayanlar arasında yapılan icaplar ise, B.k 5/1 maddesine göre, "Hazır olmayan bir şahsa karşı müddet tayin olunmaksızın dermeyeran olunan icab, zamanında ve muntazam surette irsal olunmuş bir cevabın usulünü intizar edebileceği dakikaya kadar onu yapan hakkında lüzum ifade eder. " Bu açıklamaları öneklendirmemiz gerekirse, spor kulübü bir başka spor kulübün sporcusunu transfer etmek istediğinde, o sporcucu ile kulübüne bir icabta bulunur. Yüzyüze görüşmelerde, icapla bağlılık süresi, süre tayin edilmeksizin yapılmışsa, muhatab derhal kabul cevabı vermediği takdirde, icapla bağlılık sona erer. Süre verildiği takdirde icabta bulunan kulüp, sürenin bitimine kadar yaptığı icapla bağlı kalacaktır. Eğer B.k 5/1 maddesinde olduğu gibi icab yüzyüze yapılmamışsa bu durumda kulüp icabıyla ne kadar süreyle bağlı kalmalıdır? Bunu :

a)İcabın muhataba ulaşması için geçecek zaman

b)Muhatabın,işin önemine uygun düşecek normal düşünme süresi

c)Düşünme süresi biter bitmez gönderilecek bir kabul cevabının icapçıya ulaşması için geçecek zaman olmalıdır.

ab.Sürelili icaplar:

Bazı durumlarda icapçı, yaptığı icabın kendisini hangi süre ile bağlayacağını açıklamaktadır. Ör: Benimle sözleşme imzalamanız için on gün içinde cevabınızı bildirmelisiniz gibi.

b.Kabul:

Sözleşmenin karşı tarafından ve sözleşmenin yapılan icaba uygun şekilde kurulmasına rıza gösteren irade açıklamasına "kabul" denilir. Sözleşmelerin kurulması için kabul beyanının mutlaka bulunması gerekir.

3.Türk Hukukunda Düzenlenen Sözleşmelerde Uygulanan Prensip[7]:

A.Sözleşme Özgürlüğü Prensibi:

Sözleşme özgürlüğü prensibi, hukuk düzeninin sınırları içinde kişilerin irade beyanıyla diledikleri hukuki sonuçları meydana getirebilme özgürlüğünü ifade eder. Şunları içerir:

a.Sözleşme yapıp yapmama özgürlüğü

b.Sözleşmenin karşı tarafını seçme özgürlüğü

c.Şekil serbestisi özgürlüğü

d.Sözleşmeyi değiştirme ve ortadan kaldırma özgürlüğü

e.Sözleşmenin konusunu ve muhtevasını tayin özgürlüğü

B. Tip Serbestisi

C.Hakimin Takdir Yetkisi

II. PROFESYONEL FUTBOL

SÖZLEŞMELERİ:

1.Profesyonellik Kavramı

Tarihte sporun ortaya çıkması ve gelişmesine baktığımızda insanların önceleri savunma ve saldırı sporları yaptığı, daha sonraları ise taşıma - ulaşıma kökenli sporları geliştirdiği son olarak ise takım sporlarını yaptıklarını görüyoruz. İnsanlar doğayla tek başlarına mücadele ettikleri, geçimlerini kendi öz çabaları ile sağladıkları, bir başka deyişle, iş yerinde üretim için işbirliği " planlarının oluşmadığı dönemlerde elbette gelişemezdi bu sporlar[8].

Spor kulüplerinin kurulması ve artık sporun organize haline alması ile birlikte, sporu zevk için yapan insanlar yanında meslek olarak kabul eden kişi ya da kurumların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu gelişme öyle hal aldı ki artık devlet,sporun kitlelere yaygınlaştırılması görevini anayasal zorunluluk olarak üzerine aldığı görmektedir.(Mad.59) "Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını

geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yaygınlaşmasını teşvik eder.

Devlet başarılı sporcuyu korur." Dünyada spor kulüplerinin gelişmesine paralel olarak ülkemizde yapılan ilk spor örgütü Türkiye idman cemiyeti ittifakıdır[9].

Bu tarihi gelişimi anlattıktan sonra, profesyonel kavramını şu şekilde açıklayabiliriz "Bir işi, mesleği, amatörler gibi zevk için veya heves dolayısıyla değil, kazanç sağlamak amacıyla yapan kimselerdir. Maç veya gösterilere çıkmak veya öğretici olarak çalışmak için ücret alan sporcu (Bir spor dalında maddi kazanç karşılığında çalışan her kişi profesyonel sayılır. Ayrıca bir sporun amatörükten profesyonelliğe geçebilmesi için sporun çeşidine göre değişen daha bir çok kayıt ve şart vardır."[10]

2. Profesyonel Futbolcu Olmanın Şartları :

Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığının 1995-1996 futbol sezonunda uygulanacak transfer ve lisans işlemleri yönetmenliğinin 7. maddesi belirli şartları getirdiğini görmekteyiz, buna göre :

a. Yaş:

Profesyonel olarak bir futbolcunun 18 yaşını tamamlamış reşit olması gerekir.

b. Mümeyyiz olma :

Aynı yönetmelikte sporcunun mümeyyiz olmasını zorunlu kılmaktadır. Mümeyyizelik is, Temyiz kudretine sahip olma demektir. Yani, iyiyi ve kötüyü ayırt etme kabiliyeti denebilir. Medeni kanumuza göre, mümeyyiz olmayan kişiler tarafından yapılan hukuki işlemler batıldır. M.K. 15. maddesi mümeyyiz olmayan kişilerin kendi fiilleriyle haklar ve borçlar meydana getiremeyeceklerini bildiriyor. Demek ki, mümeyyiz olmayan bir kimsenin yaptığı hukuki işlemler hükümsüz olacaktır.

c. Sağlık Şartı:

Futbol Federasyonunun anlaştığı sağlık kurumlarında, olmadığı yerlerde tam teşekküllü hastahane sağlık kurulundan futbol oynamaya engel bir durumu olmadığını belirtir rapor alması gerekir.

d. Şekil şartı:

Aynı yönetmeliğin 8. maddesinde belirtilen tek tip profesyonellik sözleşmesini akit etmiş olması gerekir. Profesyonel sözleşme örneği tek tip olarak Türkiye Futbol Federasyonu tarafından hazırlanır. Bu örneğe uygun olmayan sözleşmeler federasyonca tescil edilmez. Taraflar tek tip sözleşme şartlarına ve bu

talimat hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla özel şartlar tespit edilebilirler. Sözleşmeler talimatta belirtilen tarihler arasında noter huzurunda Futbolcu ile kulübün yetkili temsilcisi arasında beş nüsha imzalanır. Aslı noterde saklanır. Dört nüshasının sözleşmenin imzalandığı tarihten itibaren 15 gün içinde tescil için Futbol Federasyonuna gönderilmesi veya imza karşılığında temsil edilmesi zorunludur (Mad.8). Yönetmenliğin bu maddesi sözleşmenin geçerli olması için bulundurması gereken zorunlu unsurları amir bir madde ile belirtmiştir. Tarafların kendi aralarında yapacakları sözleşmeler Federasyonunun tespit ettiği tek tip sözleşme ile yapılmadığı takdirde geçersiz sayılacaktır. Yönetmenliğin sözleşmeleri hazırlamakla yetkili kıldığı organ noterlerin hazırlamadığı yada hazırlamakla birlikte 15 günlük süre geçirilirse, yapılan sözleşmelerin geçerliliği ne olacaktır? Bu durumun iki şekliyle ele alınmasında fayda vardır.

Noterlerin hazırladığı evraklar resmi senetler hükmündedir. Yönetmeliğe göre sözleşmenin sonuçlar meydana getirmesi için noterlerin hazırlaması zorunludur. Noterlerin hazırlamadığı sözleşme ile profesyonel sporcu olunamayacaktır. Sözleşme noter tarafından hazırlanmış ancak süresinde Futbol federasyonuna ulaşmamışsa ne olur? Bu durumda kusur noterin ihmalinden yada P.T.T. gibi 3. şahıslardan kaynaklanmışsa yapılan sözleşmeler geçerli sonucu doğurmalıdır. Noterlerin dışında hazırlanan ve süresinde ulaştırılmayan sözleşmeleri Federasyon tanımıyacağı için federasyonu bağlamayacaktır. Bu sözleşmeler kurulmuş fakat geçerli sonuçlar doğurmayacaktır. Süresi içinde federasyonla ulaştırılmayan sözleşmelerden zarar gören kişi yada kulüpler zarara sebebiyet veren kişi yada kişiler aleyhine, uğradıkları zararın tazmini talep edeceklerdir.

Yönetmenliğin 8. Maddesinde belirtildiği gibi, " Taraflar tek tip sözleşme şartlarına ve bu talimat hükümlerine aykırı olmamak şartıyla özel şartlar tesbit edilebilirler." demektir. Acaba, taraflar özel şartlar tesbit ederlerken hangi hususları aşamayacaklardır. Bunu B.K. 20. Maddesi sözleşmelerin hukuka aykırılık teşkil edebilecek halleri şöyle saymıştır: "Özel kanunlarla ilgili emir edici kurallara, şekil zorunluluğuna, şahsiyet haklarına ve kamu düzenine ilişkin bulunan kurallara, keza diğer yasakalyıcı kurallara aykırı yapılan sözleşmeler hukuka aykırıdır." Bilindiği gibi, maddi hukukun emir ettiği bir şekil kuralına taraflar uymadıkları takdirde yapılan sözleşme esas itibarıyla batıldır. [12]

Bir spor kulübü, sporcusuna bir başka kulübe transfer olamazsın eğer transfer olduğun takdirde şu

kadar cezai şart ödersin gibi sözleşmeye hükümler koyması M.K. 23. Maddesinde "Kimse medeni haklardan ve onları kullanmaktan kısmen olsun feragat edemez." hükmüne aykırı olacaktır. Aynı maddenin devamında "kimse özürsüzlüğünü devir edemez ve özürsüzlüğün kullanılması hukuk yada ahlak kurallarını ihlal edecek derecede de kısıtlayamaz." demektir. Böyle olunca sözleşmedeki hukuka aykırı bu şartlar geçersiz olacaktır.

Spor kamuoyunda çok duyulan ve basına da yansıyan bazı olaylar var. Futbolcu transfer dönemine girildiğinde, başarılı bazı futbolcuların kaçırıldığını ve kimse ile görüşürülmediği duyulmaktadır. Böylece sporcunun başka kulüplerle sözleşme yapmasına engellenmektedir. Acaba sporcunun irdesi dışında kaçırılması ve diğer insanlarla görüşürülmemesi hukuka uygun bir davranış mıdır? Bu durum bize göre M.K.23. Maddesine aykırı tutum sergilemektedir. Bunun yanında B.Kanunumuzun kabul ettiği hata, hile ve korkutma (ikrah) hallerinde sözleşme sakat olarak doğmuştur. Fakat hata eden aldatılan veya korkutulan taraf sözleşme ile bağlı olmadığını karşı tarafa bir yıl içinde bildirmese sözleşme tamamen geçerli hale gelebilecektir (B.K.31.M.). Yönetmenliğin 10.maddesi futbolcuların bir transfer sezonunda en fazla bir kulüple anlaşılabilir hükmü getirmiştir. Kaçırma anında bir başka kulüple sözleşme yapma imkanı ortadan kaldırıldığı için sporcunun kulüp seçme özgürlüğü elinden alınmış olacaktır.

3. Sözleşmenin Süresi (M.9):

Bütün profesyonellik sözleşmeleri 5 yıla kadar süreli olabilir. Sona eriş tarihinin 31 Mayıs olarak tesbit edilmesi zorunludur.

Buna göre;

Profesyonel futbolcular ile imzalanacak olan tek tip profesyonellik sözleşmeleri 5 yıla kadar süreli olabilir.

Ancak, profesyonel futbol talimatının 15/e Maddesi gereğince amatörlükten profesyonelliğe geçen futbolcuların sözleşmelerinin süresi 3 yıldan fazla olamaz.

4.Sözleşmenin Zamanı(M.10):

Sözleşme yapma süresi, serbest transfer hakkını kazanan futbolcular için 1 Haziran-15 Ocak tarihleri arasındadır. Ancak, kulüpler sözleşme süresi sona erecek olan kendi sporcuları ile 1 Haziran tarihinden geçerli olmak üzere 16 Ocak'tan itibaren sözleşme yapabilirler. Bu süre yabancı uyruklu futbolcular hakkında uygulanmaz.

Yukarıdaki tarihler dışında yapılmış her türlü sözleşmeler, talimattaki istisnai haller saklı kalmak kaydı ile, hükümsüzdür. Yukarıdaki belirtilen tarihler arasında birden fazla kulüple sözleşme yapan futbolcuların sözleşmeleri dönem içinde tarafların rızası ile feshedilmedikçe geçersiz sayılır ve hiç biri tescil edilemez. İçinde bulunan sezon sonuna kadar hiçbir kulüpte oynayamaz.

Bunların gelecek transfer sonunda yeniden sözleşme yapabilmeleri için evvelce sözleşme imzaladıkları kulüpten aldıkları transfer ücretlerini tamamen iade etmeleri ve bunu federasyona tevsiik etmeleri şarttır.

5.Tescilsiz Futbolcunun Sözleşmesi (Mad. 11):

Hiçbir kulüpte tescili olmayan futbolcu, profesyonel takımı mevcut bir kulüple, transfer ayını beklemeksizin, doğrudan doğruya sözleşme imzalayabilir.

III-SONUÇ

Sporcu ile kulüplerin karşılıklı imzaları sonucu ortaya çıkan sözleşmelerin, çok önemli sonuçlar doğurduğu ve taraflar sözleşmeyi hazırlarken kuruluşundan, şekil şartlarına ve süresinde tescil etmelerine kadar sorumlulukları olduğunu görüyoruz. Bunlar yapılmadığı taktirde, yapılan bütün çabaların sonuçsuz kaldığı anlaşılıyor. Bir sporcunun profesyonel olması kendisinin ve kulübünün bir takım sorumluluklar altına girmesini gerektiriyor. Böyle olunca spor sözleşmelerinin önemi artmaktadır.

KAYNAKÇA

- [1]- Selahattin Sulhi Takinay, Takinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul 1988, s.65.
- [2]- Staudiger/Coin, Kommentar Zun Burgerlichen Gsetebuch II. baskı, I Berlin 1957
- [3]- Saim Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku Cilt I, 2.Baskı, İstanbul s. 345.
- [4]- Cevdet Yavuz, Türk Borçlar hukuku Özel Hükümler Cilt I Beta Yayınları İstanbul s.9.
- [5]- Kurthan Fişek, Türkiye Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi Mart 1985, s.9.
- [6]- Doğan Yıldız, Türk Spor Tarihi s. 279.